

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

29. travnja 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Nadzor banaka – Restrukturiranje i likvidacija kreditnih institucija – Direktiva 2001/24/EZ – Mjera restrukturiranja kreditne institucije koju je donijelo tijelo matične državne članice – Prijenos prava, imovine ili obveza na ‚prijelaznu‘ instituciju – Prijenos natrag na kreditnu instituciju pod restrukturiranjem – Članak 3. stavak 2. – *Lex concursus* – Učinak mjere restrukturiranja u drugim državama članicama – Uzajamno priznavanje – Članak 32. – Učinci mjere restrukturiranja na postupak koji je u tijeku – Izuzeće od primjene *lex concursus* – Članak 47. prvi stavak Povelje Europske unije o temeljnim pravima – Djelotvorna sudska zaštita – Načelo pravne sigurnosti”

U predmetu C-504/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), odlukom od 25. lipnja 2019., koju je Sud zaprimio 2. srpnja 2019., u postupku

Banco de Portugal,

Fundo de Resolução,

Novo Banco SA, Sucursal en España,

protiv

VR,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, K. Lenaerts, predsjednik Suda, u svojstvu suca trećeg vijeća, N. Wahl, F. Biltgen i L. S. Rossi (izvjestiteljica), suci,

nezavisna odvjetnica: J. Kokott,

tajnik: L. Carrasco Marco, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 30. rujna 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Banco de Portugal i Fundo de Resolução, J. M. Rodríguez Cárcamo, *abogado*, i A. M. Rodríguez Conde, *abogada*,

* Jezik postupka: španjolski

- za Novo Banco SA, Sucursal en España, A. Fernández de Hoyos i J. I. Fernández Aguado, *abogados*,
- za španjolsku vladu, S. Centeno Huerta, u svojstvu agenta,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. M. De Socio, *avvocato dello Stato*,
- za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, S. Jaulino, A. Homem, A. Pimenta, C. Raimundo i P. Barros da Costa, u svojstvu agenata, uz asistenciju T. Tönnies, *advogada*,
- za Europski parlament, L. Visaggio, M. Sammut, P. López-Carceller i R. Ignătescu, u svojstvu agenata,
- za Vijeće Europske unije, A. de Gregorio Merino, I. Gurov i E. d’Ursel, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, D. Triantafyllou, A. Nijenhuis, J. Rius Riu i K.-Ph. Wojcik, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 19. studenoga 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 2. Direktive 2001/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. travnja 2001. o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija (SL 2001., L 125, str. 15.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 14.), članka 2. UEU-a, članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja) kao i općeg načela pravne sigurnosti.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Banco de Portugal, Fundo de Resolução (u daljnjem tekstu: Fond za sanaciju) i Novo Banco SA, Sucursal en España (u daljnjem tekstu: Novo Banco Španjolska), s jedne strane, i osobe VR, s druge strane, u vezi sa zahtjevom za proglašenje ništetnosti ugovora o kupoprodaji povlaštenih dionica koje je potonja stekla.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Uvodne izjave 3., 4., 6., 7., 11., 16., 23. i 30. Direktive 2001/24 glase kako slijedi:
  - „3. Ova Direktiva je dio zakonodavnog okvira Zajednice određenog Direktivom 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 20. ožujka 2000. o osnivanju i obavljanju djelatnosti kreditnih institucija [(SL 2000., L 126, str. 1.)]. Iz toga proizlazi da sve dok djeluju, kreditne institucije i njihove podružnice čine jedinstveni subjekt koji podliježe nadzoru nadležnih tijela države u kojoj je izdano odobrenje za rad koje vrijedi na cijelom području Zajednice.
4. Bilo bi posebno nepoželjno odstupiti od takvog jedinstva institucije i njezinih podružnica u slučajevima kada je potrebno donijeti mjere restrukturiranja ili pokrenuti likvidacijski postupak.

[...]

6. Upravna ili pravosudna tijela matične države članice moraju imati isključivu ovlast odlučivati o mjerama restrukturiranja i njihovom provođenju koje su određene važećim zakonima i praksom dotične države članice. Zbog teškoća oko usklađivanja zakonodavstva i prakse u državama članicama, potrebno je da države članice međusobno priznaju mjere koje je svaka od njih poduzela kako bi se ponovno uspostavio održivi rad kreditnih institucija kojima su izdale odobrenje za rad.
7. Nužno je jamstvo da će mjere restrukturiranja koje donesu upravna ili pravosudna tijela matične države članice, kao i mjere koje donesu osobe ili tijela imenovane od strane tih tijela s ciljem upravljanja tim mjerama restrukturiranja, uključujući i mjere koje dozvoljavaju mogućnost obustave plaćanja, obustave mjera izvršavanja, ili smanjenje potraživanja, te svaku drugu mjeru koja bi mogla utjecati na postojeća prava trećih strana, biti učinkovite u svim državama članicama.

[...]

11. Potrebno je obavijestiti treće strane o provedbi mjera restrukturiranja u državama članicama u kojima su smještene podružnice kada te mjere mogu spriječiti ostvarivanje njihovih prava.

[...]

16. Jednako postupanje prema vjerovnicima zahtijeva da kreditna institucija bude likvidirana u skladu s načelima jedinstva i univerzalnosti, što zahtijeva da upravna ili pravosudna tijela matične države članice imaju isključivu nadležnost i da njihove odluke budu priznate u svim ostalim državama članicama te da u njima mogu bez ikakvih formalnosti proizvesti iste učinke koje im pripisuje pravo matične države članice, osim ako ovom Direktivom nije predviđeno drukčije.

[...]

23. Premda je važno pridržavati se načela da pravo matične države članice utvrđuje sve učinke mjera restrukturiranja ili likvidacijskog postupaka, kako one proceduralne tako i suštinske, potrebno je također imati na umu da ti učinci mogu biti suprotni pravilima koja se uobičajeno primjenjuju u kontekstu gospodarske i financijske djelatnosti dotične kreditne institucije i njezinih podružnica u drugim državama članicama. U nekim slučajevima upućivanje na pravo neke druge države članice predstavlja neizbježno ograničavanje načela o potrebi primjene prava matične države članice.

[...]

30. Učinci mjera restrukturiranja ili likvidacijskog postupka na sudski postupak koji je u tijeku uređeni su pravom države članice u kojoj je u tijeku sudski postupak, kao izuzeće od primjene *lex concursus*. Učinci tih mjera i postupaka na pojedinačne zahtjeve za izvršenje koji proizlaze iz takvih postupaka uređeni su pravom matične države članice, u skladu s općim pravilom koje određuje ova Direktiva.”

- 4 U članku 1. stavku 1. Direktive 2001/24 navodi se:

„Ova Direktiva primjenjuje se na kreditne institucije i njihove podružnice osnovane u državama članicama koje nisu države u kojima je njihovo sjedište, kako je određeno u članku 1. stavcima 1. i 3. Direktive 2000/12/EZ, pridržavajući se uvjeta i iznimaka utvrđenih u članku 2. stavku 3. te Direktive.”

- 5 U skladu s člankom 2. sedmom alinejom Direktive 2001/24 „mjere restrukturiranja” znači one „mjere čija je svrha očuvati ili obnoviti financijsko stanje neke kreditne institucije, a mogle bi utjecati na ranije stečena prava trećih strana, uključujući i mjere koje obuhvaćaju mogućnost privremene obustave plaćanja, privremene obustave mjera izvršenja ili smanjenje potraživanja”.

- 6 Članak 3. te direktive, naslovljen „Donošenje mjera restrukturiranja – mjerodavno pravo”, predviđa:
- „1. Upravna ili pravosudna tijela matične države članice jedina su ovlaštena odlučivati o provedbi jedne ili više mjera restrukturiranja u nekoj kreditnoj instituciji, uključujući i podružnice osnovane u drugim državama članicama.
2. Mjere restrukturiranja primjenjuju se u skladu sa zakonima, drugim propisima i postupcima koji se primjenjuju u matičnoj državi članici, osim ako je drukčije uređeno ovom Direktivom.
- Mjere su u potpunosti učinkovite u skladu s pravom dotične države članice na cijelom području Zajednice bez dodatnih formalnosti, a odnose se također i na treće strane u drugim državama članicama, čak i kada propisi države članice domaćina, koji se na njih primjenjuju, ne predviđaju takve mjere, ili je njihova provedba podložna uvjetima koji nisu ispunjeni.
- Mjere restrukturiranja proizvode učinke na cijelom području Zajednice kad i u državi članici u kojoj su donesene.”
- 7 U skladu s člankom 32. navedene direktive, naslovljenim „Sudski postupci u tijeku”:
- „Učinci mjera restrukturiranja ili postupka likvidacije na neki sudski postupak u tijeku u vezi s imovinom ili pravom kojeg je lišena kreditna institucija podliježu isključivo pravu države članice u kojoj je u tijeku neriješeni sudski postupak.”

Španjolsko pravo

- 8 Ley 6/2005 sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (Zakon 6/2005 o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija) od 22. travnja 2005. (BOE br. 97 od 23. travnja 2005., str. 13912.) prenio je Direktivu 2001/24 u španjolski pravni poredak.
- 9 Člankom 19. stavkom 1. tog zakona predviđa se:
- „Kada je donesena mjera restrukturiranja ili pokrenut postupak likvidacije protiv kreditne institucije koja u jednoj državi članici Europske unije ima odobrenje za rad i koja ima barem jednu podružnicu ili pruža usluge u Španjolskoj, ta mjera ili postupak proizvode sve svoje učinke u Španjolskoj bez daljnjih formalnosti čim počnu proizvoditi učinke u državi članici u kojoj je mjera donesena ili u kojoj je postupak pokrenut.”

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 10 Osoba VR je 10. siječnja 2008. sklopila ugovor s Banco Espírito Santo, Sucursal en España (u daljnjem tekstu: BES Španjolska) kojim je stekla povlaštene dionice islandske kreditne institucije Kaupthing Bank za iznos od otprilike 166 000 eura (u daljnjem tekstu: ugovor o kupoprodaji dionica). U to vrijeme BES Španjolska bila je španjolska podružnica portugalske banke Banco Espírito Santo (u daljnjem tekstu: BES).
- 11 U kontekstu ozbiljnih financijskih poteškoća društva BES upravni odbor Banco de Portugal donio je odlukom od 3. kolovoza 2014., koja je izmijenjena odlukom od 11. kolovoza 2014. (u daljnjem tekstu: odluka iz kolovoza 2014.), takozvane mjere „sanacije” za tu kreditnu instituciju.
- 12 Tom je odlukom Banco de Portugal odlučio osnovati „banku za premošćivanje” ili „prijelaznu instituciju”, pod nazivom Novo Banco SA, na koju su preneseni aktiva, pasiva i drugi neimovinski elementi društva BES koji su opisani u prilogu 2. navedenoj odluci.

- 13 U tom prilogu 2. bili su navedeni određeni elementi pasive koji su bili isključeni iz prijenosa na Novo Banco i koji su, prema tome, ostali u imovini društva BES. Među tim elementima pasive nalazili su se oni nabrojani u prvom stavku točki (b) podtočki v. navedenog priloga 2., to jest „sve odgovornosti ili potencijalne obveze, osobito one koje proizlaze iz prijevare ili povrede regulatornih, kaznenih ili upravnih odluka”.
- 14 Nakon prijenosa iz točke 12. ove presude Novo Banco Španjolska održao je poslovni odnos koji je osoba VR uspostavila s društvom BES Španjolska, koji se odnosio na deponiranje i upravljanje vrijednosnim papirima koji su predmet ugovora o kupoprodaji dionica te je nastavila primati proviziju povezanu s tim uslugama.
- 15 Osoba VR je 4. veljače 2015. podnijela tužbu Juzgadu de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji, Španjolska) protiv Novo Banco Španjolska, prvenstveno s ciljem da se ugovor o kupoprodaji dionica proglašni ništetnim zbog mana volje, kao i povrata uloženog iznosa ili, podredno, s ciljem raskida tog ugovora zbog povrede obveze dužne pažnje, dobre vjere i obavještanja te kako bi se toj bankarskoj instituciji naredilo da nadoknadi štetu.
- 16 Pred tim sudom Novo Banco Španjolska prigovorio je da nema pasivnu legitimaciju jer je, na temelju priloga 2. odluci iz kolovoza 2014., navodna odgovornost bila dio pasive koji mu nije bio prenesen.
- 17 Presudom od 15. listopada 2015. Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji) prihvatio je zahtjev osobe VR, smatrajući da je taj element pasive ipak bio prenesen na Novo Banco odlukom iz kolovoza 2014. Prema mišljenju tog suda, volja osobe VR bila je zahvaćena manama u trenutku sklapanja ugovora o kupoprodaji dionica s obzirom na to da je u tom trenutku imala 68 godina, nije imala nikakvo financijsko znanje i društvo BES Španjolska je nije na odgovarajući način obavijestilo o prirodi i rizicima vezanima uz povlaštene dionice koje je stekla. Stoga je navedeni sud ugovor o kupoprodaji dionica proglašio ništetnim i naložio Novo Banco Španjolska da osobi VR vrati puni iznos kupoprodajne cijene.
- 18 Novo Banco Španjolska podnio je žalbu na tu presudu Audienciji Provincial de Álava (Provincijski sud u Álavi, Španjolska). Tijekom postupka dostavio je dvije odluke koje je donio Banco de Portugal 29. prosinca 2015. (u daljnjem tekstu: odluke od 29. prosinca 2015.).
- 19 Iz tih odluka, kako ih je opisao sud koji je uputio zahtjev, proizlazi da je prilog 2. prvi stavak točka b) podtočka vii) odluke iz kolovoza 2014. trebao glasiti kako slijedi: „sve obveze, jamstva, odgovornosti ili potencijalne obveze nastali prilikom prodaje, financijskog posredovanja, u postupku ugovaranja i distribucije financijskih instrumenata koje je izdala bilo koja institucija”. Tom je prilikom također navedeno da „osobito, počevši od tog dana, sljedeće obveze društva BES nisu bile prenesene na Novo Banco: [...] iii) sve naknade štete koje se odnose na ugovorne povrede (kupoprodaje nepokretne i druge imovine) potpisane i sklopljene prije 20.00 sati 3. kolovoza 2014.; [...] vi) sve naknade štete i potraživanja koja proizlaze iz poništenja transakcija koje je društvo BES izvršilo kao pružatelj financijskih i investicijskih usluga i vii) bilo koja odgovornost koja je predmet jednog od postupaka opisanih u Prilogu I.” Među postupcima iz tog Priloga I. nalazi se tužba koju je podnijela osoba VR.
- 20 Uz to, odluke od 29. prosinca 2015. predviđaju da „ako je bilo koji dio aktive, pasive ili neimovinski element trebao, u skladu s prethodnim točkama, ostati u imovini društva BES, ali je u stvarnosti prenesen na Novo Banco, navedeni dio aktive, pasive ili neimovinski elementi prenose se ov[im] odluk[ama] s Novo Banco natrag na društvo BES s učinkom od 3. kolovoza 2014. (20.00 sati)”.
- 21 Budući da je Audiencia Provincial de Álava (Provincijski sud u Álavi) odbila žalbu Novo Banco Španjolska, potonji je pred sudom koji je uputio zahtjev, Tribunal Supremo (Vrhovni sud, Španjolska), podnio izvanredni pravni lijek zbog postupovne povrede. Banco de Portugal i Fondu za sanaciju odobrena je intervencija u potporu zahtjevu Novo Banca Španjolska. Te stranke smatraju da potonjem nije trebalo priznati pasivnu legitimaciju u glavnom postupku s obzirom na to da predmetni element

pasive nije prenesen na Novo Banco i da bi, čak i da je bio prenesen, taj element pasive nakon toga bio prenesen natrag na društvo BES na temelju odluka od 29. prosinca 2015. Te stranke također tvrde da na temelju članka 3. stavka 2. Direktive 2001/24 te odluke proizvode, bez ikakvih daljnjih formalnosti, učinke u svim državama članicama.

- 22 Sud koji je uputio zahtjev smatra da cilj odluka od 29. prosinca 2015. nije samo pojasniti odluku iz kolovoza 2014., nego je i s retroaktivnim učinkom izmijeniti. Tako je na temelju odluka od 29. prosinca 2015. odgovornost prema osobi VR, koja proizlazi iz ugovora o kupoprodaji dionica, koja je odlukom iz kolovoza 2014. prenesena na Novo Banco, prenesena natrag na društvo BES s retroaktivnim učinkom od 3. kolovoza 2014.
- 23 Sud koji je uputio zahtjev ne sumnja u mogućnost da mjera restrukturiranja koju donese nadležno javno tijelo matične države članice može imati retroaktivan učinak, što je Sud već priznao u presudi od 24. listopada 2013., LBI (C-85/12, EU:C:2013:697), niti dovodi u pitanje mogućnost da se obveze prenesene na Novo Banco naknadno prenesu natrag društvu BES. Međutim, pita se treba li materijalne izmjene do kojih je došlo donošenjem odluka od 29. prosinca 2015. priznati u sudskim postupcima u tijeku pokrenutima prije njihova donošenja.
- 24 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev pita se, s obzirom na zahtjev djelotvornosti sudske zaštite prava osobe VR koji proizlazi iz članka 47. prvog stavka Povelje kao i načelo pravne sigurnosti koje je svojstveno vladavini prava, o osnovanosti tvrdnje Novo Banco Španjolska, Banco de Portugal i Fonda za sanaciju, prema kojoj bi, čak i ako bi sud koji je uputio zahtjev potvrdio presudu Audiencije Provincial de Álava (Provincijski sud u Álavi), ta potvrda bila bez učinka ili bespredmetna zato što je odlukama od 29. prosinca 2015. predmetni element pasive ionako prenesen natrag u imovinu društva BES s učinkom od 3. kolovoza 2014.
- 25 U tim okolnostima Tribunal Supremo (Vrhovni sud) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Je li u skladu s temeljnim pravom na djelotvornu sudsku zaštitu iz članka 47. [Povelje], načelom vladavine prava iz članka 2. [UEU-a] i općim načelom pravne sigurnosti tumačenje članka 3. stavka 2. Direktive [2001/24] koje pretpostavlja da se – bez dodatnih formalnosti – u sudskim postupcima koji su u tijeku u drugim državama članicama, priznaju učinci odluke nadležnog upravnog tijela u matičnoj državi [članici] kojom se s retroaktivnim učinkom mijenja pravni okvir koji je postojao u trenutku pokretanja spora i kojom se presudama koje nisu u skladu s onim što je predviđeno navedenom novom odlukom oduzima učinak?”

O prethodnom pitanju

Uvodna razmatranja

- 26 Najprije valja primijetiti, kao što je to istaknuto u točki 22. ove presude, da iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da sud koji je uputio zahtjev polazi od pretpostavke prema kojoj su odluke od 29. prosinca 2015. izmijenile odluku iz kolovoza 2014., osobito prenošenjem natrag na društvo BES, s retroaktivnim učinkom, eventualne odgovornosti Novo Banco na kojoj se temelji tužba osobe VR.
- 27 Novo Banco, Banco de Portugal i Fond za sanaciju kao i portugalska vlada osporili su točnost te pretpostavke. U tom pogledu oni ističu da odluke od 29. prosinca 2015. ne mijenjaju odluku iz kolovoza 2014., nego je samo pojašnjavaju, i da stoga isključenje eventualne odgovornosti na kojoj se temelji tužba osobe VR iz opsega aktive i pasive prenesenih na Novo Banco proizlazi iz mjera restrukturiranja koje nisu donesene u kontekstu sudskog postupka u tijeku nego prije nego što je osoba VR 4. veljače 2015. podnijela tužbu.

- 28 Međutim, nije na Sudu da ocjenjuje doseg odluka od 29. prosinca 2015. s obzirom na to da pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji utvrđuje pod vlastitom odgovornošću i čiju točnost Sud nije dužan provjeravati uživaju presumpciju relevantnosti (presuda od 30. travnja 2020., *Blue Air – Airline Management Solutions*, C-584/18, EU:C:2020:324, t. 46. i navedena sudska praksa).
- 29 Stoga, kako bi se odgovorilo na postavljeno pitanje, valja poći od pretpostavke prema kojoj su odluke od 29. prosinca 2015. izmijenile, s retroaktivnim učinkom, odluku iz kolovoza 2014. i prema kojoj su te odluke donesene u kontekstu sudske postupka u tijeku s obzirom na to da je osoba VR 4. veljače 2015. podnijela tužbu Juzgadu de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji).
- 30 Drugo, u skladu s ustaljenom sudske praksom, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda ustanovljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da donese odluku u postupku koji se pred njim vodi. Osim toga, Sud može uzeti u obzir pravila prava Unije na koja se nacionalni sud nije pozvao u svojem pitanju. U tu svrhu Sud će prema potrebi preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (presude od 13. rujna 2016., *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, t. 33.; od 8. lipnja 2017., *Freitag*, C-541/15, EU:C:2017:432, t. 29. i od 17. prosinca 2020., *Generalstaatsanwaltschaft Berlin* (Izručenje Ukrajini), C-398/19, EU:C:2020:1032, t. 35.).
- 31 U ovom slučaju, iako se pitanja suda koji je uputio zahtjev odnose na članak 3. stavak 2. Direktive 2001/24, valja istaknuti, s obzirom na ono što je navedeno u točki 26. ove presude i na ono što se podsjeća u točki 29. ove iste presude, da se članak 32. te direktive, time što se njime uvodi iznimka od navedenog članka 3. stavka 2., kad je riječ o pravu koje se primjenjuje na učinke mjera restrukturiranja na postupke u tijeku, pokazuje relevantnim za potrebe odgovora koji treba dati sudu koji je uputio zahtjev.

Meritum

- 32 S obzirom na ta uvodna razmatranja, valja smatrati da svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti želi znati treba li članak 3. stavak 2. i članak 32. Direktive 2001/24, u vezi s načelom pravne sigurnosti i člankom 47. prvim stavkom Povelje, tumačiti na način da im se protivi bezuvjetno priznanje – u sudske postupku o meritumu koji je u tijeku u državi članici različitoj od matične države članice te koji se odnosi na element pasive kojeg je kreditna institucija bila lišena prvom mjerom restrukturiranja poduzetom u toj posljednjoj državi – učinaka druge mjere restrukturiranja kojom se taj element pasive prenosi natrag na navedenu kreditnu instituciju, s retroaktivnim učinkom od dana prije pokretanja takvog postupka, kada takvo priznanje dovodi do toga da kreditna institucija na koju je pasiva bila prenesena prvom mjerom gubi, s retroaktivnim učinkom, pasivnu legitimaciju u postupku u tijeku, dovodeći tako u pitanje sudske odluke koje su već donesene u korist tužitelja u istom postupku.
- 33 U tom pogledu treba istaknuti da se, kako osobito proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 4. i 16., Direktiva 2001/24 temelji na načelima jedinstva i univerzalnosti i da uspostavlja kao načelo međusobno priznanje mjera restrukturiranja i postupaka likvidacije kao i njihovih učinaka.
- 34 Naime, na temelju članka 3. stavka 2. te direktive mjere restrukturiranja u načelu se primjenjuju u skladu s pravom matične države članice. Nadalje, s jedne strane, iz drugog stavka te odredbe proizlazi da takve mjere proizvode učinke u skladu s pravom dotične države na cijelom području Unije bez dodatnih formalnosti, a odnose se također i na treće strane u drugim državama članicama, čak i kada propisi države članice domaćina, koji se na njih primjenjuju, ne predviđaju takve mjere, ili je njihova provedba podložna uvjetima koji nisu ispunjeni. S druge strane, u skladu s trećim podstavkom navedene odredbe, mjere restrukturiranja proizvode učinke u cijeloj Uniji kad i u državi

članici u kojoj su donesene. Te odredbe tako predviđaju da, u načelu, *lex concursus* uređuje mjere restrukturiranja kreditnih institucija kao i njihove učinke (presuda od 24. listopada 2013., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, t. 49.).

- 35 Međutim, kao što to izričito proizlazi iz uvodne izjave 23. Direktive 2001/24, ti učinci mogu biti u suprotnosti s pravilima koja se uobičajeno primjenjuju u okviru gospodarske i financijske djelatnosti kreditne institucije i njezinih podružnica u drugim državama članicama. Stoga u nekim slučajevima upućivanje na pravo neke druge države članice predstavlja neizbježno ograničavanje načela o potrebi primjene prava matične države članice.
- 36 Tako se, kao izuzeće od primjene *lex concursus*, u članku 32. Direktive 2001/24 predviđa da učinci mjera restrukturiranja na neki sudski postupak koji je u tijeku u vezi s imovinom ili pravom kojeg je kreditna institucija lišena podliježu isključivo pravu države članice u kojoj je u tijeku taj postupak (vidjeti u tom smislu presudu od 24. listopada 2013., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, t. 51. i 52.).
- 37 Međutim, kao prvo, iz teksta tog članka 32. proizlazi da je za primjenu iznimke koja se njime predviđa potrebno ispuniti tri kumulativna uvjeta.
- 38 Kao prvo, mora biti riječ o mjerama restrukturiranja u smislu članka 2. Direktive 2001/24, što je ovdje slučaj jer su, kao što je to utvrđeno u točki 26. ove presude, odluke od 29. prosinca 2015. namijenjene očuvanju ili obnovi financijskog stanja kreditne institucije.
- 39 Kao drugo, mora postojati postupak koji je u tijeku. U tom pogledu Sud je već presudio, oslanjajući se na uvodnu izjavu 30. Direktive 2001/24, da valja razlikovati postupke u tijeku i pojedinačne zahtjeve za izvršenje koji proizlaze iz tih postupaka i da izraz „postupci u tijeku” u smislu članka 32. te direktive obuhvaća samo postupke o meritumu (vidjeti u tom smislu presudu od 24. listopada 2013., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, t. 53. i 54.).
- 40 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, s jedne strane, postupak o kojem je riječ u glavnom sporu, koji je osoba VR vodila protiv Novo Banco Španjolska, u dijelu u kojem se odnosi na tužbu za poništenje ili, podredno, na raskid ugovora o kupoprodaji dionica, treba smatrati postupkom o meritumu. S druge strane, odluke od 29. prosinca 2015. donesene su nakon što je osoba VR 4. veljače 2015. pokrenula postupak pred Juzgado de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji) i stoga u trenutku kada je taj postupak već bio u tijeku.
- 41 Kao treće, postupak koji je u tijeku mora se odnositi na „imovinu ili pravo kojeg je kreditna institucija lišena”. U tom pogledu, iako su određene jezične verzije članka 32. Direktive 2001/24 formulirane na način da sugeriraju da se taj uvjet odnosi samo na aktivu, taj članak je u svojim drugim verzijama sastavljen šire, kao što je to u biti istaknula nezavisna odvjetnica u točki 38. svojeg mišljenja. Stoga, u slučaju postojanja takvih razlika, navedena odredba mora se tumačiti s obzirom na opću strukturu i svrhu propisa kojeg je dio (vidjeti u tom smislu presudu od 26. siječnja 2021., Hessischer Rundfunk, C-422/19 i C-423/19, EU:C:2021:63 t. 65.).
- 42 Kad je riječ o svrsi članka 32. Direktive 2001/24, iz njezinih uvodnih izjava 23. i 30. proizlazi da ta odredba, kao neizbježno ograničenje primjene *lex concursus* od kojeg odstupa, ima za cilj podvrgnuti učinke mjera restrukturiranja ili likvidacijskih postupaka na neki sudski postupak koji je u tijeku pravu države članice u kojoj je taj postupak u tijeku s obzirom na to da ti učinci mogu biti u suprotnosti s pravilima koja se uobičajeno primjenjuju u okviru gospodarske i financijske djelatnosti kreditne institucije i njezinih podružnica u drugim državama članicama. Međutim, s obzirom na takvu svrhu, ne bi bilo dosljedno iz primjene potonjeg prava isključiti učinke koje proizvode mjere restrukturiranja na postupak u tijeku ako se taj postupak odnosi na eventualne odgovornosti koje su takvim mjerama restrukturiranja prenesene na drugi subjekt.

- 43 Stoga valja smatrati da članak 32. Direktive 2001/24 treba primijeniti na postupak u tijeku koji se odnosi na jedan ili više elemenata imovine kreditne institucije koji su dio aktive i pasive te su predmet usvojenih mjera restrukturiranja (vidjeti po analogiji presudu od 6. lipnja 2018., Tarragó da Silveira, C-250/17, EU:C:2018:398, t. 25.).
- 44 Međutim, u ovom se slučaju postupak u tijeku odnosi na eventualnu odgovornost povezanu sa sklapanjem ugovora o kupoprodaji dionica, koja čini dio pasive imovine društva BES Španjolska koja je bila predmet mjere restrukturiranja koju je donio Banco de Portugal u kolovozu 2014. i koje je društvo BES Španjolska bilo lišeno, u smislu članka 32. Direktive 2001/24, s obzirom na to da je ta mjera bila retroaktivno izmijenjena odlukama od 29. prosinca 2015.
- 45 S obzirom na te elemente, očito je da su u glavnom postupku ispunjena tri kumulativna uvjeta postavljena tim člankom 32.
- 46 Kao drugo, kada je riječ o opsegu učinaka mjera restrukturiranja uređenih pravom države članice u kojoj je postupak u tijeku, valja smatrati da pravo te države članice uređuje sve učinke koje takve mjere mogu imati na takav postupak, bez obzira na to jesu li ti učinci proceduralni ili materijalni.
- 47 Naime, s jedne strane, ni iz članka 32. Direktive 2001/24 ni iz njezine uvodne izjave 30. ne proizlazi da je zakonodavac Unije imao namjeru ograničiti primjenu te iznimke samo na proceduralne učinke mjere restrukturiranja. S druge strane, uvodna izjava 23. te direktive, koja, kao što to proizlazi iz točke 35. ove presude, opravdava upućivanje na pravo države članice koja nije matična država članica, kao neizbježno ograničenje načela primjenjivosti prava matične države članice, ne spominje samo proceduralne učinke nego navodi da i potonji i materijalni učinci mjera restrukturiranja mogu biti u suprotnosti s pravilima koja se uobičajeno primjenjuju u okviru gospodarske i financijske djelatnosti kreditne institucije i njezinih podružnica u drugim državama članicama.
- 48 Nadalje, valja pojasniti da, s obzirom na to da, kao što to proizlazi iz teksta članka 32. Direktive 2001/24 i uvodne izjave 30. te direktive, pravo države članice u kojoj je postupak u tijeku uređuje samo učinke tih mjera u svrhu navedenog postupka, primjena tog članka kao takva u situaciji kao što je ona u glavnom postupku ne može dovesti u pitanje valjanost odluka od 29. prosinca 2015.
- 49 Slijedom toga, iz članka 3. stavka 2. i članka 32. Direktive 2001/24 proizlazi da su i proceduralni i materijalni učinci mjere restrukturiranja na sudski postupak o meritumu koji je u tijeku isključivo oni koji su određeni pravom države članice u kojoj je taj postupak u tijeku.
- 50 To se tumačenje nameće i s obzirom na opće načelo pravne sigurnosti i pravo na djelotvornu sudsku zaštitu, zajamčeno člankom 47. prvim stavkom Povelje.
- 51 U tom pogledu, što se tiče, kao prvo, načela pravne sigurnosti, valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, to načelo zahtijeva, s jedne strane, da su pravna pravila jasna i precizna i, s druge strane, da je njihova primjena za osobe predvidljiva, osobito kada za pojedince i poduzetnike mogu imati nepovoljne posljedice. Preciznije, spomenuto načelo zahtijeva da propis omogućava zainteresiranim osobama da znaju točan opseg obveza koje im taj propis nameće i da potonje osobe mogu nedvojbeno znati svoja prava i obveze te da se posljedično mogu ponašati u skladu s njima (presuda od 11. srpnja 2019., Agrenergy i Fusignano Due, C-180/18, C-286/18 i C-287/18, EU:C:2019:605, t. 29. i 30. i navedena sudska praksa).
- 52 Osim toga, Sud je već podsjetio na to da se načelo pravne sigurnosti osobito strogo nameće kada postoji propis koji može imati financijske posljedice (presuda od 21. lipnja 2007., ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, t. 26. i navedena sudska praksa).

- 53 U ovom slučaju, iako je osoba VR u trenutku podnošenja tužbe Juzgadu de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji) protiv Novo Banco Španjolska 4. veljače 2015. raspolagala svim elementima koji su potrebni za donošenje potpuno informirane odluke o podnošenju takve tužbe, kao i kako bi se sa sigurnošću utvrdila osoba protiv koje je ta tužba trebala biti usmjerena, a osobito činjenica da je mjera prelaska odgovornosti s Novo Banco natrag na društvo BES koja se odnosi na ugovor o kupoprodaji dionica mogla biti donesena i proizvoditi retroaktivne učinke, osoba VR ipak nije mogla očekivati da će ta potonja mogućnost biti provedena nakon podnošenja njezine tužbe, a prije donošenja konačne odluke o njoj te se posljedično ponašati u skladu s njome.
- 54 Stoga bi se načelu pravne sigurnosti protivilo priznanje, u glavnom postupku, učinaka odluka od 29. prosinca 2015. jer bi se njime mogle dovesti u pitanje sudske odluke koje su već donesene u korist osobe VR, a koje su još uvijek predmet postupka u tijeku, te bi tuženik mogao retroaktivno izgubiti pasivnu legitimaciju za potrebe tužbe koju je podnio tužitelj.
- 55 Kao drugo, što se tiče ocjene takvog priznavanja s obzirom na pravo na djelotvornu sudsku zaštitu, zajamčeno člankom 47. Povelje, prvi stavak tog članka određuje da svatko čija su prava i slobode zajamčeni pravom Unije povrijeđeni ima pravo na djelotvoran pravni lijek pred sudom, u skladu s uvjetima utvrđenima navedenim člankom.
- 56 Osim toga, na temelju članka 52. stavka 1. Povelje, ostvarivanje njome priznatih prava i sloboda može se ograničiti pod uvjetom, kao prvo, da su ta ograničenja predviđena zakonom, kao drugo, da se njima poštuje bit prava i sloboda o kojima je riječ te, kao treće, da su ona, podložno načelu proporcionalnosti, potrebna i da zaista odgovaraju ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2020., État luxembourgeois (Pravo žalbe na zahtjev za informacije u poreznim stvarima) (C-245/19 i C-246/19, EU:C:2020:795, t. 51.).
- 57 Iz sudske prakse Suda proizlazi da učinkovitost sudskog nadzora koju jamči članak 47. stavak 1. Povelje zahtijeva, među ostalim, da zainteresirana osoba može braniti svoja prava u najboljim mogućim uvjetima i uz potpuno poznavanje činjenica odlučiti je li korisno podnijeti tužbu protiv određenog subjekta nadležnom sudu (vidjeti u tom smislu presudu od 8. svibnja 2019., PI, C-230/18, EU:C:2019:383, t. 78. i navedenu sudsku praksu).
- 58 U ovom slučaju valja utvrditi da se tužba koju je osoba VR podnijela španjolskim sudovima temelji, među ostalim, na pravu koje je zajamčeno pravom Unije, u skladu s člankom 47. prvim stavkom Povelje, s obzirom na to da se njome ističe pravo da se protiv tužitelja, za potrebe te tužbe, ne može isticati priznavanje učinaka mjera restrukturiranja kada se takvo priznanje protivi relevantnim odredbama predviđenima Direktivom 2001/24.
- 59 Iz spisa kojim Sud raspolaže proizlazi da, kako prilikom podnošenja tužbe osobe VR protiv društva Novo Banco Španjolska 4. veljače 2015. tako i prilikom donošenja presude od 15. listopada 2015. Juzgada de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji), koji je prihvatio navedenu tužbu, odluke od 29. prosinca 2015. još nisu bile donesene.
- 60 Slijedom toga, proizlazi da je osoba VR pravilno usmjerila svoju tužbu protiv društva Novo Banco Španjolska, koje je tada bilo stranka koja je imala pasivnu legitimaciju za odgovornost svojstvenu sklapanju ugovora o kupoprodaji dionica s osobom VR. Naime, osoba VR u to vrijeme nije mogla podnijeti tužbu protiv društva BES Španjolska s obzirom na to da je, kao što je to utvrdio sud koji je uputio zahtjev, odluka iz kolovoza 2014. prenijela tu odgovornost s društva BES na Novo Banco.
- 61 Točno je da Direktiva 2001/24 ne sprečava da matična država članica izmijeni, čak i s retroaktivnim učinkom, zakonski sustav koji se primjenjuje na mjere restrukturiranja (vidjeti u tom smislu presudu od 24. listopada 2013., LBI, C-85/12, EU:C:2013:697, t. 38.).

- 62 Međutim, u ovom slučaju valja istaknuti da su, kao što to proizlazi iz točaka 26. i 29. ove presude, odluke od 29. prosinca 2015., kojima je s retroaktivnim učinkom izmijenjena odluka iz kolovoza 2014., a osobito pripisivanje odgovornosti svojstvene sklapanju ugovora o kupoprodaji dionica s osobom VR, nastale u kontekstu sudskog postupka u tijeku, koji je bio pokrenut kako bi se utvrdila takva odgovornost. Naime, tim se odlukama upravo želi učiniti bespredmetnom presuda Juzgada de Primera Instancia de Vitoria (Prvostupanjski sud u Vitoriji) od 15. listopada 2015., dovodenjem u pitanje tumačenja koje je taj sud dao u pogledu odluke iz kolovoza 2014. Kao što to proizlazi iz točke 19. ove presude, one se izričito pozivaju na tužbu osobe VR kako bi se utvrdilo, suprotno toj presudi, da odgovornost koja je mogla proizaći iz te tužbe nije bila prenesena s društva BES na Novo Banco.
- 63 Ipak, prihvatiti da bi mjere restrukturiranja – koje je donijelo nadležno tijelo matične države članice nakon podnošenja takve tužbe i donošenja takve presude, a koje za posljedicu imaju retroaktivnu izmjenu relevantnog pravnog okvira za rješavanje spora u kojem je podnesena ta tužba odnosno, izravno, pravne situacije koja je predmet tog spora –mogle navesti sud pred kojim se vodi postupak da odbije tu tužbu predstavljalo bi ograničenje prava na djelotvoran pravni lijek u smislu članka 47. prvog stavka Povelje čak i ako takve mjere nisu kao takve u suprotnosti s Direktivom 2001/24, kako je navedeno u točki 61. ove presude.
- 64 Osim toga, takav zaključak ne može se dovesti u pitanje činjenicom da glavni postupak još nije bio zaključen konačnom odlukom u trenutku kada su donesene odluke od 29. prosinca 2015. ni činjenicom, koju je portugalska vlada istaknula u svojim odgovorima na pisana pitanja Suda i na raspravi, da je osoba VR imala pravo osporavati te iste odluke pred portugalskim sudovima u roku od tri mjeseca od njihove objave na internetskoj stranici Banco de Portugal.
- 65 U tom pogledu valja istaknuti da mogućnost podnošenja tužbe za poništenje odluka od 29. prosinca 2015. pred portugalskim sudovima nije relevantna u tom kontekstu s obzirom na to da se pitanje u ovom slučaju odnosi na djelotvornost tužbe koja je već bila podnesena protiv Novo Banco Španjolska pred nadležnim španjolskim sudovima.
- 66 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti da članak 3. stavak 2. i članak 32. Direktive 2001/24, u vezi s načelom pravne sigurnosti i člankom 47. prvim stavkom Povelje, treba tumačiti na način da im se protivi bezuvjetno priznanje – u sudskom postupku o meritumu koji je u tijeku u državi članici različitoj od matične države članice te koji se odnosi na element pasive kojeg je kreditna institucija bila lišena prvom mjerom restrukturiranja poduzetom u toj posljednjoj državi – učinaka druge mjere restrukturiranja kojom se taj element pasive retroaktivno prenosi natrag na navedenu kreditnu instituciju, s učinkom na datum prije pokretanja tog postupka, ako takvo priznanje dovodi do toga da kreditna institucija na koju je pasiva bila prenesena prvom mjerom gubi, s retroaktivnim učinkom, pasivnu legitimaciju u postupku u tijeku, dovodeći tako u pitanje sudske odluke koje su već donesene u korist tužitelja u istom postupku.

Troškovi

- 67 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

Članak 3. stavak 2. i članak 32. Direktive 2001/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 4. travnja 2001. o restrukturiranju i likvidaciji kreditnih institucija, u vezi s načelom pravne sigurnosti i člankom 47. prvim stavkom Povelje Europske unije o temeljnim pravima, treba tumačiti na način da im se protivi bezuvjetno priznanje – u sudskom postupku o meritumu koji je u tijeku u državi članici različitoj od matične države članice te koji se odnosi na element pasive kojeg je

kreditna institucija bila lišena prvom mjerom restrukturiranja poduzetom u toj posljednjoj državi – učinaka druge mjere restrukturiranja kojom se taj element pasive retroaktivno prenosi natrag na navedenu kreditnu instituciju, s učinkom na datum prije pokretanja tog postupka, ako takvo priznanje dovodi do toga da kreditna institucija na koju je pasiva bila prenesena prvom mjerom gubi, s retroaktivnim učinkom, pasivnu legitimaciju u postupku u tijeku, dovodeći tako u pitanje sudske odluke koje su već donesene u korist tužitelja u istom postupku.

Potpisi